

Stort behov for økologisk korn

Kravet til egetprodusert fôr har blitt skjerpet for fjørfe, svin og drøvtyggere i de nye reglene for økologisk produksjon.

AV GRETE LENE SERIKSTAD, NORSØK

Med økt økologisk husdyrproduksjon øker dermed også behovet for økt norsk kornproduksjon.

Økt prosentkrav om egetprodusert fôr

Et viktig mål i økologisk landbruk er å bruke mest mulig egne og lokale ressurser. I husdyrhold omfatter dette blant annet fôr. I forbindelse med implementering av gjeldende EU-regler i norsk regelverk i mars 2017 økte kravet til eget fôr for alle husdyrslag. Dette betyr behov for økt produksjon av norsk fôr, i første omgang karbohydratfôr i form av korn. NORSØK har beregnet behovet for norsk korn ved økning av ulike økologiske husdyrproduksjoner, ut fra de nye kravene til egetprodusert fôr.

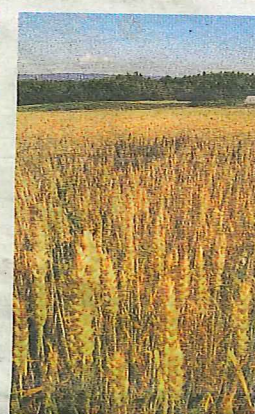
Begrenset tilgang på norsk førkorn

Økologisk korn utgjør rundt 1 % av total mengde korn innlevet til møllene. Omtrent alt av norsk økologisk bygg, havre og hvete som ikke har matkvalitet brukes i økologiske kraftfôrblendinger. Andelen som har matkvalitet varierer fra år til år, for eksempel var det i 2015 15 % og i 2016 39 % av den økologiske hveten. Mengden førkorn som importeres varierer derfor fra år til år. Tall for 2015-16 viser at produksjonen av karbohydratfôr er mer enn doblet for å dekke dagens totale behov, sjøl uten å øke prosentkravet om egetprodusert fôr.

Grunnlag for utregningene

Opplysninger fra produksjonsregisteret, Debio, Landbruksdirektoratet, Ingris og Kukontrollen ble brukt i beregningene. Det ble brukt produksjonstall for 2016. For å finne ut hvor stort kornareal det blir behov for ved økt krav om egetprodusert fôr, ble det valgt to avlingsnivå, hhv. 260 og 330 kg lagringstørr korn per daa. Beregningene bygger på nåværende fordeling mellom karbohydrat- og proteinråvarer i økologisk kraftfôr, noe som varierer mellom dyreslagene. Forholdstallene mellom de ulike kornslagene havre, bygg og hvete varierer også mellom dyreslagene og de ulike kraftfôrtyperne.

I utredningen ble behovet for norsk korn regnet ut for ulike dyreslag, ulike %-krav til egetprodusert fôr og ulike størrelse på de ulike produksjonene. For fjørfe og gris er det beregnet andel eget produsert fôr som prosentandel egetproduserte kraftfôrårvarer. For drøvtyggere er andelen egetprodusert fôr det som dyrkes på egen driftsenhet.

Fjørfe og svin

Beregningene viste at det er nok karbohydratråvarer til å dekke kravet om 20 % norskprodusert fôr til økologisk produksjon av egg og slaktegris, slik størrelsen på produksjonen var i Norge i 2016. Dette forutsetter imidlertid at ikke noe av det norske økokornet brukes til drøvtyggere. I 2016 utgjorde antall økologiske verpehøner 5,5 % av alle verpehøner. Samme år ble det slaktet i overkant av 3 800 økologiske griser i Norge. Øker produksjonen av egg og slaktesvin til hhv. 7 og 5 % av totalt antall høner og slaktesvin som fantes i 2016 er det fremdeles nok norsk førkorn til disse dyrene. For en gård med 7 500 verpehøner vil behovet for økologisk kornareal være 230 - 290 daa, avhengig av et avlingsnivå mellom 260 og 330 kg/daa, når kravet om egetprodusert fôr skal dekkes av egen produksjon. Med en økning opp til 30 % egetprodusert fôr og samme avlingsnivå vil arealbehovet øke til 340-430 daa for denne gården.

Mjølkekyr

Kravet om 60 % egetprodusert fôr til drøvtyggere kan tilfredsstilles gjennom grovføret. I 2016 var det 8 377 økologiske mjølkekyr i Norge, noe som utgjorde 3,8 % av alle mjølkekyr i landet. For å dekke behovet for karbohydratråvarer med norskprodusert korn til disse kyrne er det behov for mellom 32 700 og 41 500 daa økologisk korn, når det brukes avlingsnivå mellom 260 og 330 kg/daa. Hvis andelen økologiske kyr

øker til 10 % av totalt antall i 2016 vil det være behov for mellom 86 820 og 110 190 daa korn, forutsatt et avlingsnivå mellom 260 og 330 kg/daa og et kraftfôrforbruk per ku på 1 840 kg/per år.

Med en økning av kravet opp til 70 % egetprodusert fôr vil det gå rimelig greit for de fleste økologiske mjølkeproduksjonene med utgangspunkt i 2016-tallene, men det kan gi store utfordringer for enkeltbruk. Blir kravet om egetprodusert fôr strengere må økologiske mjølkeproduksjoner dyrke mer av fôrressursen sjøl, siden denne andelen ikke gjelder kraftfôr fra forvirksomheter. Innkjøpt kraftfôr må i tillegg reduseres for å oppfylle reglene, og erstattes med eget grovfôr eller egetprodusert førkorn til modning eller krossing. Kvalitetskravet til eget grovfôr vil øke, og andre tilpasninger kan være økt leieareal, ta i bruk nedlagt areal eller redusere produksjonen.

Ammekyr

I 2016 utgjorde økologiske ammekyr 5,5 % av alle ammekyr i landet. For å dekke behovet for karbohydratråvarer til de økologiske ammekyrne og deres ungdyr som fantes i 2016 med norskprodusert korn er det behov for mellom 8 300 og 10 500 daa økologisk korn, når det regnes med et avlingsnivå mellom 260 og 330 kg/daa. Hvis andelen økologiske ammekyr øker til 10 % av totalt antall i 2016 vil det være behov for mellom 15 210 og 19 310 daa korn, forutsatt et avlingsnivå mellom 260 og 330

kg/daa og et forbruk av kraftfôr per ku tilsvarende dagens forbruk.

En økning i kravet til egetprodusert fôr vil gi små konsekvenser for en gjennomsnittlig produsent med ammekyr. Hvis kravet blir 90 % vil det imidlertid påvirke enkeltprodusenter, mest de som har høst- eller vinterkalving.

Sau

Økologiske sauer og lam utgjorde ca. 4,6 % av alle slike husdyr i Norge i 2016. Det er vanskelig å finne tall for eksakt kraftfôrforbruk per dyr. I disse beregningene er det regnet med et forbruk på 23 kg kraftfôr per vinterfôra sau i 2016. For å dekke behovet for karbohydratråvarer til disse dyra med norskprodusert korn er det behov for mellom 2 460 og 3 100 daa økologisk korn, når det brukes avlingsnivå mellom 260 og 330 kg/daa. Når andelen egetprodusert fôr beregnes på årsbasis og hele besetningen ses under ett er det ikke noe problem for en gjennomsnittlig økologisk gård å tilfredsstille regelverket selv om kravet øker til 90 %.

Hvis andelen økologiske sau og lam øker til 10 % av totalt antall i 2016 vil det være behov for mellom 5 410 og 6 860 daa korn, forutsatt et avlingsnivå mellom 260 og 330 kg/daa og et forbruk av kraftfôr per dyr tilsvarende dagens forbruk.

Oppsummering

I disse utregningene har hvert dyreslag blitt vurdert hver for seg. Ser en alle dyreslag samlet er mangelen på norsk førkorn

et faktum. Ut fra naturgitte forutsetninger er det et teoretisk potensiale for å kunne dekke nåværende behov, men dette krever omlegging av konvensjonelle kornarealer. Bruk av kornkross kan utvide dyrkingsarealet i marginale områder. God næringstilførsel gir mulighet for stabile kornavlinger. En økning av arealet med erter og åkerbønner vil kunne øke sjølforsyninga med proteinfôr. Økt grovførkvalitet vil redusere behovet for kraftfôr til drøvtyggere. Med dagens regler sikrer kjøp av økologiske kraftfôrårvarer fra våre naboland tilgangen her i Norge, men med økende forbruk av økologisk mat i disse landene øker også usikkerheten om slik import blir mulig i framtida.

Økt krav om egetprodusert fôr tydeliggjør sammenhengen mellom plante- og husdyrproduksjonen. Per i dag utgjør grovfôr dyrking en stor del av det økologiske arealet. En økning i forbruket av økologisk mat krever også økt produksjon av korn til mat og fôr. Tiltak for økt økologisk kornproduksjon blir viktig i tida framover. I 2017 startet Felleskjøpet en kampanje for å få flere bønder til å dyrke mer økologisk korn, både til mat og fôr. Sammen med REMA 1000, Norgesmøllene og Mesterbakere forvalter de et økologifond som skal kompensere for merkostnader ved omlegging. Fra 2018 tilbyr Felleskjøpet flerårige leveransekontrakter for både eksisterende og nye økologiprodusenter av korn og proteinvekster.